

Laga Newsflash

Wet van 22 juli 2018: Reparatie en aanvulling erfwet

In de overgangperiode van 1 jaar sinds de bekendmaking van de nieuwe Erfwet, en nog voor de inwerkingtreding ervan op 1 september 2018, was het opgevallen dat een aantal nieuwe regels wat ongelukkig waren opgevat of verwoord. De wet van 22 juli 2018 repareert dit.

Reparaties

De meest opvallende reparaties betreffen het 'voortgezet vruchtgebruik' van de langstlevende echtgenote en de 'vormvereisten voor erfovereenkomsten'.

Wat is het voortgezet vruchtgebruik?

Als een getrouwde man tijdens zijn huwelijk schenkingen doet aan zijn kinderen en hij behoudt zich daarbij het vruchtgebruik voor, dan is dat vruchtgebruik een levenslang recht dat bij zijn overlijden zal ophouden.

Stel dat de man een effectenportefeuille in het kader van successieplanning aan zijn kinderen schenkt, met voorbehoud van vruchtgebruik, zodat hij verder het beheer van de portefeuille heeft en de inkomsten ervan int. Het vruchtgebruik is een levenslang recht dat bij overlijden van de schenker uitdooft. De vrouw van die man zal dus vanaf zijn overlijden dat vruchtgebruik niet meer genieten. De nieuwe Erfwet van 2017 kent haar evenwel het recht toe om dat vruchtgebruik 'voort te zetten', op haar beurt levenslang, in de verlenging van wat de man voor zichzelf had geregeld toen hij met die vrouw gehuwd was.

Maar wat als de man dat 'voortgezet' vruchtgebruik aan zijn vrouw wil ontnemen? Mag hij dat, zoals hij dat voor ieder vruchtgebruik kan, voor zover ze verder toch haar wettelijk minimaal vruchtgebruik geniet op andere goederen, waaronder in het bijzonder de gezinswoning? En wat als de man tijdens

zijn leven toch nog aan het voorbehouden vruchtgebruik verzaakt, zodat de kinderen dus al bij leven van vader de volle eigendom van de effectenportefeuille genoten? 'Herleeft' dat vruchtgebruik dan nog?

Op die twee vragen geeft de wet van 22 juli 2018 nu een duidelijk antwoord: het voortgezet vruchtgebruik kan worden ontnomen, en het kan niet meer uitgeoefend worden als de man zelf aan het vruchtgebruik heeft verzaakt.

Bovendien vult de wet van 22 juli 2018 nu een leemte in. We nemen volgend voorbeeld. Een vrouw Magda heeft een dochter uit haar eerste huwelijk. Ze woont in een appartement dat haar eigendom is. Haar nieuwe partner Erik trekt bij haar in, en het koppel legt een verklaring van wettelijke samenwoning af. Dan beslist Magda om in het kader van haar successieplanning het appartement aan haar dochter te geven. Uiteraard behoudt ze zich het vruchtgebruik voor, want ze wil verder in dat appartement blijven wonen. Ze wil ook dat Erik dat vruchtgebruik na haar overlijden kan voortzetten. Dat laat de Erfwet van 2017 zo toe, omdat Erik een wettelijk samenwonende partner is en het om de gezinswoning van dit koppel gaat.

Maar stel nu dat Magda na de schenking van het appartement met Erik trouwt. Heeft Erik ook dan nog recht op het voortgezet vruchtgebruik? Strikt genomen niet, omdat de schenking niet gebeurd is toen Magda met hem getrouwd was, maar enkel toen zij met hem wettelijk samenwoonde, en bij overlijden is hij niet meer de wettelijk samenwonende partner, maar de weduwnaar van Magda. Dit kon de bedoeling niet zijn.

De wet van 22 juli 2018 zet dit recht. Erik zal wel degelijk het vruchtgebruik waarop hij als wettelijk samenwonende partner recht had, ook als weduwnaar mogen verderzetten.

Vormvereisten voor erfovereenkomsten

Een belangrijke nieuwigheid die de Erfwet van 2017 invoert is het opheffen van het absoluut verbod om overeenkomsten te sluiten over een toekomstige nalatenschap. Daar was veel vraag naar.

Het zal voortaan in het bijzonder mogelijk zijn om vooraf aan bepaalde aanspraken ten aanzien van bepaalde schenkingen te verzaken. Zo kunnen kinderen vooraf instemmen met een schenking aan hun minderbegaafd broertje, en zich ertoe verbinden de inkorting van de schenking niet te vragen, ook al zou achteraf blijken dat het broertje daarmee een dermate groot deel van de nalatenschap heeft gekregen, dat de anderen zelfs hun voorbehouden deel niet meer kunnen krijgen.

Zo ook kan een echtgenoot of echtgenote verzaken aan haar minimum vruchtgebruik, en ervan afzien de inkorting te vragen van bepaalde schenkingen die een man of een vrouw ten voordele van kinderen of zelfs ten voordele van derden wil doen, ook zonder voorbehoud van vruchtgebruik.

De belangrijkste erfovereenkomst die nu uitdrukkelijk wordt toegelaten, weze het onder strenge geldigheidsvereisten, is de

overeenkomst waarbij alle kinderen over alle gedane schenkingen die zij gekregen hebben met vader en moeder, of met vader of moeder, een akkoord sluiten. Over die schenkingen zal dan na overlijden van vader en/of moeder geen enkele betwisting meer kunnen rijzen. De geldigheidsvereisten houden onder meer in dat er garanties moeten zijn van behoorlijke informatie aan alle betrokkenen over de gevolgen van de overeenkomst, en iedereen een ruime bedenktijd wordt gegund, ook om bij andere raadgevers om uitleg te gaan vragen.

De wet van 22 juli 2018 zegt dat van alle geldigheidsvereisten de belangrijkste is dat de overeenkomst in een notariële akte wordt vastgesteld. Als de overeenkomst onderhands zou zijn vastgesteld, dan is ze absoluut nietig en kan ze niet meer gered worden. Ze is waardeloos, zowel voor de partijen als voor derden. Als aan de andere geldigheidsvereisten (informatieronde, bedenktijd, enz.) niet voldaan is, dan ook leidt dit tot nietigheid, maar na overlijden van vader en/of moeder kunnen alle kinderen beslissen om de overeenkomst toch na te leven, en kunnen ze die overeenkomst dus nog bekrachtigen. Dat bevestigt de wet van 22 juli 2018 uitdrukkelijk.

Ten slotte voert de Erfwet van 2017 ook de mogelijkheid in om een punctuele erfovereenkomst te sluiten met betrekking tot welbepaalde goederen (dus niet met betrekking tot de hele nalatenschap) die zonder strenge geldigheidsvereisten geldig zijn, voor zover het om overeenkomsten gaat die 'onder bezwarende titel' worden gesloten (d.w.z. overeenkomsten met een tegenprestatie, en dus geen schenkingen). Zo bijvoorbeeld voor een beding van aanwas, een aandeelhoudersovereenkomst, een huurcontract dat pas bij overlijden ingaat, enz.

De Erfwet van 2017 legde echter op om deze punctuele erfovereenkomst steeds notarieel te laten vaststellen. Dat was een overdreven eis, die dan ook door de wet van 22 juli 2018 terecht opgeheven wordt. Dergelijke punctuele erfovereenkomsten over een bijzonder object en onder bezwarende titel kunnen dus ook onderhands gesloten worden.

Dat geldt zowel voor punctuele erfovereenkomsten die vroeger al werden toegelaten (zoals een beding van aanwas of een aandeelhoudersovereenkomst) als voor punctuele erfovereenkomsten die pas door de nieuwe Erfwet toegelaten worden, zoals bijvoorbeeld een huurcontract dat pas bij het overlijden ingaat onder voorwaarde dat huurder en eigenaar op dat ogenblik nog een koppel zijn.

Aanvulling erfwet

De wet van 22 juli 2018 vult ook enkele regels in de Erfwet 2017 ten voordele van de langstlevende echtgenoot of echtgenote aan. We vermelden hier de twee belangrijkste voorbeelden van.

Een eerste voorbeeld gaat over het wettelijk erfrecht van de langstlevende echtgenoot of echtgenote – dus het recht om van de overleden vrouw of man te erven, indien dit niet nader

testamenteair is geregeld. Het gaat telkens om de situatie van een koppel zonder kinderen. Stel dat Steven en Inge gehuwd zijn onder een gemeenschapsstelsel. In die gemeenschap zit het huis, de zaak en de spaarcenten die tijdens het huwelijk zijn opgebouwd. Bij overlijden van Steven erft Inge de volledige gemeenschap, ook al heeft Steven daar geen testament voor gemaakt.

Maar wat als Steven en Inge gehuwd zijn met scheiding van goederen? Stel dat ze samen een huis hebben gekocht, een zaak samen hebben opgestart en uitgebaat, en spaarcenten op beider naam hebben belegd. Steven overlijdt. Hij heeft geen testament gemaakt. Wat erft Inge? Enkel het vruchtgebruik op Stevens aandeel in het huis, in de zaak en in de spaarcenten. De blote eigendom gaat naar broers en zusters van Steven. En als Steven enig kind was, naar ooms en tantes van Steven of hun kinderen.

Dat verhelpt de wet van 22 juli 2018 nu. Bij overlijden van Steven zal Inge alles erven wat op hun beider naam staat. In volle eigendom. Ze zal dus wat dat betreft de overige familieleden uitschakelen.

En wat met zaken die Steven in eigen naam toebehoren? Stel dat hij ook nog eigenaar is van het ouderlijk huis, dat enkel door hem is geërfd en dus niet mee op naam van Inge staat. Bij overlijden van Steven erft Inge daar slechts vruchtgebruik op. Begrijpelijk als Steven broers en zussen heeft; het is ook hun ouderlijk huis; ze erven dus de blote eigendom daarvan – tenzij Steven dat anders geregeld wil zien en bij testament zijn broers en zussen uitschakelt, wat hij mag doen.

Maar wat als Steven geen broers en zussen heeft? Moeten dan de ooms en tantes de blote eigendom erven? Hierop antwoordt de wet van 22 juli 2018 nu: neen, Inge heeft op ooms en tantes voorrang, zij erft alles, ook het ouderlijk huis – tenzij Steven dat anders geregeld wil zien en bij testament zijn ooms en tantes (of hun kinderen) dat ouderlijk huis bijvoorbeeld toch laat erven.

Een tweede voorbeeld gaat over de erfrechtelijke clause in een huwelijkscontract bij een hersamengesteld gezin. Ook Valkeniersclause genoemd. De wet laat al lang toe dat een koppel in het huwelijkscontract mekaar erfrecht op maat laat regelen, voor zover minstens één van hen kinderen heeft uit een eerdere relatie. De wet liet evenwel niet toe om in zo'n regeling ook af te zien van het vruchtgebruik op de gezinswoning.

Wat betekende dat concreet? Albert is weduwnaar en heeft twee kinderen; hij is eigenaar van zijn huis. Isabel is gescheiden en heeft drie kinderen; ook zij is eigenares van haar huis. Albert en Isabel huwen. In hun huwelijkscontract bepalen ze dat ze van mekaar niet zullen erven. Ze hebben beiden voldoende middelen om in eigen behoeftes te voorzien, en willen geen van beiden iets erven dat het erfdeel van de kinderen zal verminderen of bezwaren. Dat kan in het huwelijkscontract worden opgetekend. Maar als Albert en Isabel in het huis van Isabel gaan wonen, dan kon Albert niet vooraf verzaken aan het vruchtgebruik op dat huis. Hij zou dat na overlijden van Isabel doen als hij dat zou willen doen, maar

hij kon er zich in het huwelijkscontract niet toe verbinden geen aanspraak op dat vruchtgebruik op de gezinswoning te maken.

Ook dat verhelpt de wet van 22 juli 2018 nu. Albert kan voortaan wel verzaken aan het vruchtgebruik op het huis van Isabel (en evenzo kan Isabel dat doen voor het huis van Albert, mochten ze samen in zijn huis gaan wonen). De wet voegt toe: maar de langstlevende moet minstens nog 6 maanden in het huis blijven wonen na overlijden van de eigenaar.

Dat is een wettelijk minimum. Als Albert en Isabel die termijn langer willen bedingen, dan mogen ze dat. Bijvoorbeeld bepalen dat Albert bij overlijden van Isabel maximum nog twee jaar in het huis mag blijven. Of toch levenslang, als het dat is wat ze hierover samen afspreken.

Greenille by Laga, Tel: + 32 2 738 06 50, Email: greenille@laga.be

Laga
Gateway building
Luchthaven Nationaal 1J
1930 Zaventem
Belgium

A top legal practice in Belgium, Laga is a full service business law firm, highly recommended by the most authoritative legal guides. Laga comprises approximately 140 qualified lawyers, based in Brussels (Zaventem and Woluwé), Antwerp, Ghent and Kortrijk. Laga offers expert advice in the fields of banking & finance, commercial, corporate/M&A, employment, IT/IP, public/administrative, insolvency and reorganisations, real estate, tax law, tax and legal services for high-net-worth families and individuals (Greenille by Laga), and litigation. Where appropriate to ensure a seamless and comprehensive high-quality service, Laga lawyers work closely with financial, assurance and advisory, tax and consulting specialists, and with select EU and US law firms.

Laga provides thorough and practical solutions tailored to the needs of clients ranging from multinational companies, national large and medium-sized enterprises, financial institutions, and private clients to government bodies.

More information: www.laga.be

© 2018, Laga, Belgium - The content and layout of this communication are the copyright of the law firm Laga or its contributors, and are protected under copyright and other relevant and intellectual property rights laws and regulations. No reproduction in any form or through any medium is allowed without the explicit consent of Laga or its contributors.

[Subscribe](#) | [Unsubscribe](#)